

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte onsdag den 12 mars 1947 kl. 10.

Formann: Terje Wold.

Alle komiteens medlemmer var tilstede, dessuten statsminister Gerhardsen, utenriksråd Andvord, ekspedisjonssjef Rolf Andersen og sekretær Jakhelln.

Formannen: Dette møtet er sammenkalt til fortsatt behandling av Spania-spørsmålet, og jeg går ut fra at alle medlemmer nå har fått for det første et referat av statsministerens redegjørelse i det siste møte, som det ble bedt om, og for det annet utkastet til innstilling i den hemmelige saken og i den offentlige saken.

Jeg vil henvise til den offentlige innstilling. Der er det et par tilføyelser jeg vil foreslå. Den begynner slik:

«Til Stortinget. Den utvidede utenrikskomite har fått til behandling utenriksministerens redegjørelse i Stortingets møte den 27 februar 1947 angående Norges forhold til Spania.»

Der vil jeg foreslå at vi tar inn den faktiske historiske framstilling som tidligere var inntatt i den hemmelige innstilling, den som altså begynner slik: «Komiteen skal bemerke» i Innst. S. B. Det er en faktisk historisk framstilling som i en viss grad sier det samme som utenriksministeren sier i sin redegjørelse, men som også på atskillige punkter utfyller utenriksministerens redegjørelse i saken. Det kan derfor være riktig at det kanskje gir mer balanse i innstillingen om vi tar den faktiske framstilling med. Vi tar da med på side 2 spalte 4 til og med det avsnitt som slutter med: «atskillig uvilje fra den spanske befolknings side.»

Det som kommer deretter har utenriksministeren uttrykkelig sagt, så det behøver vi ikke ta med. Deretter sier man, som det står i innstillingen:

«Komiteens flertall - alle unntagen Strand Johansen - henviser til det foranstående og til utenriksministerens redegjørelse og gir redegjørelsen sin tilslutning.»

Så vil jeg videre foreslå en tilføyelse helt til slutt, som en imøtekommelse av hr. Strand Johansens forslag. Det blir på side 5 i det maskinskrevne forslag, hvor det da kommer til å stå:

«Under henvisning til foranstående, til Stortingets beslutning av 6 mars 1946 og til det vedtak i Spania-spørsmålet som ble fattet på de Forente Nasjoners generalforsamling den 12 desember 1946, innstiller komiteen at Stortinget treffer følgende vedtak:

«Utenriksministerens redegjørelse vedlegges protokollen.»»

Det er det som foreligger, og jeg skal da høre om det er noen som ønsker å uttale seg i anledning av dette forslag.

Strand Johansen: Jeg forstår det slik at det avsnitt i den historiske fremstilling som omhandler den misnøye som de norske sjøfolk er møtt med av den spanske befolkning, også skal komme med. Jeg kan ikke erindre at der i denne komiteen eller i Stortinget av utenriksministeren eller noen andre er fremlagt noensomhelst data om at sjøfolkene er møtt med misnøye av den spanske befolkning.

Formannen: Det siktes vel til det avsnittet:

«En gjør i den forbindelse oppmerksom på at det er opplyst at norske sjøfolk på grunn av den aksjon som i den spanske presse føres mot Norge for tiden, blir møtt med adskillig uvilje fra den spanske befolknings side.»

Strand Johansen: Det er ikke opplyst noe om noe slikt her i komiteen.

Formannen: Jo, det er opplyst av utenriksministeren i hans redegjørelser her flere ganger. Det foreligger altså rapporter fra Spania som går ut på det. Men her sitter jo nu både statsministeren og en rekke tjenestemenn fra Utenriksdepartementet som kan bekrefte det. Jeg tror det er riktig, men det er selvfølgelig ikke et så veldig viktig punkt.

Kan det fra statsministerens side sies noe om det som er sagt av hr. Strand Johansen?

Statsminister Gerhardsen: Såvidt jeg husker, har utenriksministeren i et møte her i komiteen nevnt at i rapporter fra Spania er det kommet melding om at det i pressen og også fra den spanske befolknings side har vært gitt uttrykk for atskillig uvilje. Men noen konkrete eksempler har en visstnok ikke pekt på.

Formannen: Jeg kan huske at det ble lagt atskillig vekt på det punktet i den redegjørelsen vi fikk. Jeg skal undersøke det.

Monsen: Men har det punkt så meget å si at det behøver å stå der?

Formannen: Jeg mente det var riktig at det stod.

Utheim: Jeg synes det er riktig at det står.

Formannen: Det er faktisk riktig. Forholdet er nemlig - og det synes jeg er en ting som man ikke må være helt uoppmerksom på - at det har lyktes for den spanske

propaganda mot Norge å skape en animositet i det spanske folk mot norske sjøfolk særlig i havnebyene, som har vært generende, og som jeg også har forstått at våre sjømannsorganisasjoner har hatt kjennskap til. Jeg skal undersøke det punkt og få det spesielt verifisert. Men hvis det stemmer med det som er opplyst her, går jeg ut fra at komiteen ikke har noe å bemerke til at det punkt står.

Hambro: Angående det punkt synes jeg det ville være mer korrekt om man istedenfor «en gjør i denne forbindelse oppmerksom på» satte «under sakens behandling i komiteen er det opplyst», for det er ikke opplyst i Stortinget, det som står i annet ledd der, - slik at det ikke kan reises noen innvending og sies at det er noe som er nytt for Stortinget.

Formannen: Jeg er enig i det, forutsatt det ikke ved nøyaktig gjennomgåelse av utenriksministerens redegjørelse skulle vise seg at han har sagt det.

Friis: Det som jeg har betenkeligheter ved, er at det står «fra det spanske folks side» - man trekker det inn som det var en folkeaksjon. Det burde stå «fra spansk side», ikke at de har møtt uvilje fra det spanske folk.

Formannen: «Den spanske befolknings side» står det.

Friis: Ja, det er straks litt bedre. Men kunne det ikke stå bare «fra spansk side»?

Andrå: Såvidt jeg husker, ble det opplyst at det forelå en rapport fra vår mann i Madrid om at det stadig kom spørsmål som gikk ut på: Hvorfor er det norske folk så uelskverdig innstilt overfor Spania, overfor det spanske folk? Det var i den form det var nevnt her, såvidt jeg husker.

Hambro: Jeg vil gjerne si at jeg synes det er en vinning for innstillingen, og det gjør det mer likt en innstilling, at man tar med den historikk som er nevnt foran. Men jeg vil gjerne se det for meg på trykk før jeg tar noe endelig standpunkt til det som formannen har referert. Jeg tror ikke det kan reises noen innvending mot at man henviser til Stortingets vedtak av 6 mars og til de Forente Nasjoners resolusjon av 12 desember. Det er muligens litt ondskapsfullt å minne de Forente Nasjoner om det, men det er helt faktisk riktig og bestemmende for vår holdning. Det vil formodentlig også gjøre det mulig for hr. Strand Johansen å forkorte sin innstilling noe, for når hele vedtaket står referert i hovedinnstillingen, kan det neppe være nødvendig for hr. Strand Johansen også å ta det med. Hr. Strand Johansens mindretallsinnstilling her er, så

vidt jeg skjønner, skrevet på bakgrunn av det utkast som hr. Wold refererte sist, og er derfor nødvendigvis blitt meget utførligere enn det forrige utkast fra hr. Strand Johansen, som gikk tilbake på den innstilling vi den gang hadde. Det vil være naturlig at mindretallet får adgang til å omredigere det og henvise til det som står trykt, og at vi får hele dokumentet satt opp i den form og omdelt til komiteens medlemmer. Det er mulig at konklusjonen kommer litt knapt, og at det burde gå et par linjer foran, men jeg vil vente med det til jeg får se den nå reviderte innstilling i sin helhet.

Formannen: Jeg skal sørge for at den blir sendt rundt. Forøvrig mener jeg at hvis medlemmene hadde tid, kunne man sette til her med blyant, det er et øyeblikks sak ...

Hambro: Da jeg ikke er jurist, hopper jeg aldri på et forslag som jeg ikke har hatt anledning til å overveie og se skriftlig foran meg.

Formannen: Det er en god regel det, hr. Hambro, og den bør ikke uten nødvendighet fravikes. Men da kan vi gjøre det på den måten at jeg setter det opp, i tilfelle alle er enige i den innstilling som nå foreligger. Det kunne kanskje tenkes at hr. Strand Johansen etter dette muligens ville kunne stemme for denne innstilling, eller iallfall revidere sine premisser, forandre dem.

Hambro: Man må også nevne dette i sine respektive grupper. Man må huske på at her har vi hatt en lang forhistorie, det har vært en innstilling som har vært referert og drøftet i alle grupper, og det er naturlig at de forskjellige grupper gjerne vil bli holdt litt à jour før de ser innstillingen endelig avgitt.

Formannen: Jeg går ut fra at vi kan gå frem på den måte som jeg her har nevnt, og at man tar sikte på snarest mulig, i løpet av kommende uke, å holde et nytt møte i komiteen, f.eks. fredag kl. 10. -

Hvis intet uforutsett inntreffer, har vi da møte til avsluttende behandling av vår innstilling fredag kl. 10.

Møtet hevet kl. 10.25.